

Basó haikuja elé tíz mondatban

Basó szinte sosem „játszik” a szavakkal, hogy gyönyörködtetés céljából például idillikus természeti képeket fessen. Versei – ellentétben sokak hiedelmével – kivált nem „idillikusak” vagy simogatóan lágyak. Természetfelfogása – amiként klasszikus mesterénél Szaigjónál – a Kínából közvetített taoista világszemléleten nyugszik. Ez a „*természet*” azonos a világteremtő *folyamattal*¹; ég és föld ily látomása nem nyújt „alapot” megálláshoz. Haladni, úszni kell benne és vele akár egy folyóban. E folyamatot mihelyt rögzítjük elemző, leíró céllal – rögvest félre értjük-és magyarázzuk. A történet-kontextus, egymással összefüggő események tömegét bontja ki, amiként ezek az események alkotják a szüntelen szövegfolyamot. Ám ez sosem jelentheti függetlenségüket, szétválaszthatóságukat „egymástól”: a kettő egy, csupán a szemlélő fókusza váltott irányt. Minden *esemény*, ha „különbözöségét” – „individuális” kiteljesedését – vizsgáljuk „elválik”, kitüremkedik a folyamatból; amikor fókuszunk visszaáll, az esemény is visszatér, ahogyan a hullám elsimul a vízfelületen.

Erről szól, innét meríti univerzális dimenzióit annak összes tragikumával, s komikumával a híres „béka-vers”, vagy szinte bármelyik Basó haiku.

---

¹ dzóka 造化

檜の木の花にかまはぬ姿かな
kasi no ki no hana ni kamavanu szugata kana

*A nagy tölgy körülött
száz virág.² Leri róla:
mit se érdekli.*

声よくば謡はうものを桜散る
koe joku ba utaó mono o sakura csiru

*Lenne szép hangom!
Visszaénekelhetném
szirmok hullását.*

古池や蛙飛びこむ水の音
furu ike ja kavadzu tobikomu midzu no oto

*Időtlen tóba
egy béka dobja magát:
vízválás csobban.*

若葉して御目の雫ぬぐはばや
vakaba site on-me no shidzuku nuguva baja

*Üde levéllel
bárcsak letörölhetném
drága szemedet.*

(Ganjin (688-769) a kínai szerzetes, mire sokadik próbálkozása után eljutott Japánba elveszítette szeme világát.)

---

² hana (花) virág, de a haikuban cseresznyevirágot jelent. Gyakran szíromnak fordítom, amiként a szakurát (桜-cseresznye) is.

海暮れて鴨の声はほのかに白し
umi kurete kamo no koe honoka ni sirosi

*Sötétlő tenger.
Vadkacsák rikoltása:
halványan fehérlik.*

蛸壺やはかなき夢を夏の月
tako cubo ja hakanaki jume o nacu no cuki

*Polipvarsában:
illékony álmok és
nyári holdvilág.*

世の人の見付けぬ花や軒の栗
jo no hito no micukenu hana ja noki no kuri

*Mai világban
kit érdekel virágod?
Eresz-gesztenye.*

賤の子や稲摺りかけて月を見る
shidzu no ko ja ine szuri kakete cuki o miru

*Szegényes viskó:
a rizscsépelő kisfiú
bámul a holdra.*

なに食うて小家は秋の柳陰
nani kúte koie va aki no janagi kage

*Vajon mit esznek
a parányi viskóban?
Ősz, fűz árnyai.*

月はやし梢は雨を持ちながら
cuki hajasi kodzue va ame o mocsinagara

*Hogy rohan a hold!
Fakoronákra akad
esőfelhők közt.*

花みな枯れてあはれをこぼす草の種
hana mina karete avare o koboszu kusza no tane

*Őszi hervadás:
bánatom szétszóródik
a fűmagvakkal.*

櫓の声波を打って腸氷る夜や涙
ro no koe nami o utte haravata kóru jo ja namida

*Evezőhang csap
hullámokba. Borzongok,
Éjbe folyt könnyek.*

雲霧の暫時百景を尽くしけり
kumokiri no dzandzsi hjakkei o cukusi keri

*Felhő fut, köd száll.
Percenként száz arca kél
az őszi tájnak,*

起きあがる菊ほのかなり水のあと
okiagaru kiku honoka nari midzu no ato

*Egyenesedik
eső után. Krizantém,
mintha fátylában.*

物いへば唇寒し秋の風
mono ieba kucsibiru szamusi aki no kadze

*Ha megszólalok
oly hűvösek ajkaim:
az őszi szélben.*

死にもせぬ旅寝の果てよ秋の暮
sini mo szenu tabine no hate jo aki no kure

*Halni képtelen
vándor, álmodk határán
őszi alkonyat.*

旅に飽きてけふ幾日やら秋の風
tabi ni akite kjó ikuka jara aki no kadze

*Útgyötörten.
Vajon hány napja lehet?
Őszi szélzúgás.*

見送りのうしろや寂びし秋の風
miokuri no usiro ja szabisi aki no kadze

*Baráttól búcsú:
még háta is magányos
az őszi szélben.*

旅人と我が名呼ばれん初時雨
tabibito to vaga na jobaren hacu sigure

*„Utas”! Imígyen
surrogjad a nevemet.
Első ónos eső.*

冬の日や馬上に氷る影法師
fuju no hi ja bashó ni kóru kage bóshi

*Lovam hátára
fagyott szerzetes árnya:
télvízi napfény.*

旅病んで夢は枯野をかけ廻る
tabi ni jande jume va kareno o kakemeguru

*Utas: betegen.
Cserepes mezők fölött
álmok bolyongnak.*

Villányi G. András fordításai
Napút, 2013. március - XV. évfolyam 2. szám, 52-54. oldal